

ПІДХОДИ ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКОМ МАЛИХ МІСТ

Щеглюк С. Д.

Інститут регіональних досліджень НАН України

Модернізація управління малими містами є актуальним завданням сучасної Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011-2015 роки, у якій зазначено, що для ефективного управління ними слід залучати жителів малих міст. Перехід до такого управління потребує формування нової філософії, яка передбачає самоорганізацію громадянського суспільства та вимагає розробки нових підходів до підготовки міських управлінців. Серед сучасних видів управління у науковій літературі наводяться приклади стратегічного, оперативного, проектного й програмного управління. Для того, щоб стратегічне управління малими містами було результативним, воно повинно неодмінно бути пов'язане з процесом функціонування міста (процесом, який визначає поточний стан міста і складається із низки окремих стадій: бюджетного процесу, залучення інвестицій, розвитку малого бізнесу тощо). Питанням формування стратегічного управління розвитком малих міст присвячені праці Артеменка А. [1], Карого О. [2], Козирева П. [3], Н.Пушкарьової [4], І. Транькової [5], І.Чикаренко [6] та ін. Зазначені автори розглядають основи стратегічного планування й управління малими містами, особливості його реалізації у вітчизняних умовах, однак мало уваги приділяють механізмам узгодження стратегічних цілей на регіональному й місцевому рівнях, а подекуди ототожнюють стратегічне управління із плануванням, що вимагає активізації наукових досліджень з проблем місцевого розвитку. Огляд існуючих підходів до стратегічного управління малим містом в контексті їх модернізації вимагає подальшого аналізу й систематизації для реалізації стратегічних цілей й підвищення його результативності. Метою публікації є розкриття принципів стратегічного управління малими містами України та можливості його модернізації. Під стратегічним плануванням слід розуміти розробку й реалізацію стратегічних планів розвитку регіонів, районів, міст. Стратегічний план розробляється для визначення цільових орієнтирів соціально-економічного розвитку міста, що виражаються у створенні умов і механізмів, які дадуть змогу забезпечити темпи зростання економіки, комфортне середовище для життя людини [5]. Як зазначає Е.М. Прохорова, метою управління соціально-економічним розвитком міста є “створення сприятливих умов життєдіяльності населення, необхідних для переходу від кризового стану, у якому знаходяться більшість малих міст України, до поліпшення якості життя, відповідної вимогам нового тисячоліття. Відповідно ж до мети розвитку визначають основні пріоритети в управлінні: диверсифікація економічної бази міста, активізація розвитку науки, освіти, охорони здоров'я; нарощування власного науково-технічного, фінансового, творчого потенціалу міста (за умови підвищення ефективності використання всіх інших можливих джерел); інвестування розвитку “людського капіталу”; нарешті збереження і поліпшення навколишнього середовища, що є особливо важливою проблемою для майбутніх поколінь [6]. Метою розробки стратегій соціально-економічного розвитку малих міст регіону є забезпечення високої якості життя населення шляхом раціонального використання міського простору, формування сприятливих умов для оптимального середовища проживання людини. Усунення протиріч між економічними (необхідними вихідними) та соціальними (достатніми) пріоритетами полягають у пошуку публічного консенсусу між усіма учасниками процесу міського

розвитку. Цикл стратегічного управління малими містами включає такі основні етапи: визначення місії (призначення), короткотермінових і довготермінових цілей; розробка стратегії; реалізація стратегії; оцінка ефективності стратегії; коригування попередніх етапів. Отже, стратегічне управління в регіональному й муніципальному менеджменті – це сукупність інструментів, підходів, принципів, що становлять технологію управління за умов підвищеної нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища [6, 143]. Оскільки пріоритетні напрями стосуються перспективного розвитку міст, а не виконання лише оперативних заходів, спрямованих на вирішення головних місцевих проблем розвитку, то визначення стратегічних напрямів розвитку малого міста є тим орієнтиром, яким послуговуватиметься населення протягом певного періоду часу, враховуючи низку заходів, які необхідно реалізувати для досягнення поставлених цілей. Проведений аналіз стратегічної документації малих міст Карпатського регіону засвідчив про необхідність розробки нової концепції стратегічного планування із врахуванням індивідуальних особливостей малих міст, якими, насамперед, є конкурентні переваги. Виходячи з цього можливі наступні сценарії розвитку малих міст у стратегічній перспективі: перегляд у стратегічних планах, сформованих у докризовий період, основних напрямків розвитку міського господарства в умовах гіпертрофованої зайнятості у міській економіці; сприяння розвитку малого підприємництва та створення нових робочих місць; активізація залучення туристично-рекреаційного потенціалу міст; посилення ролі малих міст у регіональній системі розселення; посилення інформаційного супроводу управління розвитком малих міст тощо. Зазначимо, що для модернізації стратегічного управління розвитком малих міст слід запровадити стратегічне планування із залученням експертів стратегічного менеджменту для узгодження регіональних та локальних пріоритетів, а також розробити систему оціночних показників результативності реалізації стратегії малих міст, які б відображали її ефективність.

1. Артеменко А.Г. *Планування соціально-економічного розвитку малих міст України на основі порівняння відповідних програм різних періодів: організаційний аспект* [Електронний ресурс] / А.Г. Артеменко – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ardup/2010_2/2-3-12.pdf. 2. Карий О.І. *Стратегічне управління розвитком міста: підходи до оцінки* [Електронний ресурс] / О.І. Карий – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2010_1/095-099.pdf. 3. Козирев П. *Перспективи сталого розвитку малих міст пристоличних територій (на прикладі м.Українка Обухівського району Київської області)* [Електронний ресурс] / П. Козирев – Режим доступу : www.lvivacademy.com/visnik3/fail/+Kozurjev.pdf. 4. Пушкарьова Н.О. *Методологія місцевого розвитку* / Н.О. Пушкарьова // *Економіка будівництва і міського господарства*. – 2010. – Т. 6. – №4. – С.199-205. 5. Гранькова И.В. *О разработке стратегических планов муниципальных образований – городских и сельских поселений Воронежской области* [Электронный ресурс] / И.В. Гранькова, И.Л. Кокорева – Режим доступа : <http://econ.vsu.ru/downloads/pub/seconomic/6/trankova.pdf>. 6. Чикаренко І.А. *Формування проектно-орієнтованої системи стратегічного управління розвитком міста* : автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04 / Чикаренко Ірина Аркадіївна ; Дніпропетровський регіональний ін-т держ. управління Національної академії держ. управління при Президентові України. – Д., 2007. – 20 с. 7. Прохорова М.С. *Менеджмент як стратегія управління містом* [Електронний ресурс] / М.С. Прохорова – Режим доступу : eprints.kharkov.ua/1811/1/М.С.ПРОХОРОВА.pdf. 8. Круш П.В. *Регіональне управління: навч. посібник* / П.В. Круш, О.О. Кожемяченко ; К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248с